

ΤΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ

1. Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
2. ΤΟ ΝΕΟ ΛΥΚΕΙΟ
3. Η ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

1. Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Οι τρεις προτάσεις που παρουσιάζονται εδώ αποτελούν ένα τρίπτυχο μεταρρυθμίσεων, στις οποίες η μία συμπληρώνει την άλλη, και οι τρεις μαζί, αφορούν την καρδιά του προβλήματος. Οι προεκτάσεις τους, όπως θα φανεί, υπερβαίνουν το ίδιο το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν.

Η πρόσβαση από τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια, αποτελεί μια διαδικασία μετάβασης από την εγκύκλια εκπαίδευση στην επιστημονική εξειδίκευση. Στο βαθμό όμως που τα τρία τέταρτα περίπου των συνηλικιωτών κάθε χρονιάς μπαίνουν στη διαδικασία αυτή, τότε μετατρέπεται σε μια τελετουργία ενηλικίωσης και μετάβασης από την ανήλικη στην ενήλικη ζωή, αντικαθιστώντας άλλες παρόμοιες τελετουργίες μετάβασης (rite de passage) που αποτελούν ένα από τα πιο σταθερά διαχρονικά χαρακτηριστικά διαφορετικών κοινωνιών. Η παρατήρηση αυτή μας επιτρέπει να διαγνώσουμε το μέγεθος του προβλήματος, το οποίο αφορά την ελληνική κοινωνία συνολικά και μακροχρονίως.

Έως το 1964, όταν η μαζική εκπαίδευση δεν είχε ακόμη αναπτυχθεί, οι υποψήφιοι φοιτητές, μικρό ποσοστό των συνηλικιωτών κάθε χρονιάς, έδιναν εξετάσεις χωριστά στο καθένα από τα λίγα πανεπιστημιακά τμήματα των δύο μόνο πανεπιστημίων της επικράτειας. Η καθιέρωση πανελλαδικών εξετάσεων για τα ΑΕΙ, βοήθησε στη μετάβαση προς τη μαζική εκπαίδευση. Η κεντρικότητα και η λειτουργικότητα του θεσμού των εξετάσεων επέτρεψαν την μακροβιότητά του, πάνω από πέντε δεκαετίες, και του χάρισαν την υπόληψη ενός από τους πλέον αδιάβλητους θεσμούς της ελληνικής κοινωνίας. Ωστόσο το κόστος ήταν και είναι βαρύτατο, πλήττει οικονομικά και ψυχολογικά την ελληνική οικογένεια, τους ίδιους τους νέους και την εκπαίδευσή τους, πριν και μετά από τις εξετάσεις, παραμορφώνει το εκπαιδευτικό σύστημα. Το κόστος των φροντιστηρίων ανέρχεται σε 1 δισ. € ετησίως ακόμα και σε περίοδο βαθειάς κρίσης (1.058 εκ.€ το 2010, 1.056 εκ.€ το 2011, 1.036 εκ.€ το 2012

και 994 εκ.€ το 2013) και συνολικά επιβαρύνει κάθε οικογένεια κατ' ελάχιστο με το ποσό 3.500 ευρώ. Κάθε χρόνο, εξαιτίας των εξετάσεων χάνονται σχεδόν δυο μήνες από την μέση εκπαίδευση, δηλαδή αφαιρείται ένας ολόκληρος χρόνος διδασκαλίας από κάθε παιδί. Εκείνη όμως η βαθμίδα που θυσιάζεται κυριολεκτικά στον Μολώχ των εξετάσεων είναι το Λύκειο. Μια από τις πιο σημαντικές βαθμίδες της εκπαίδευσης, καταστρέφεται εντελώς. Η γνώση φροντιστηριοποιείται, δηλαδή αποχυμνώνεται και αποτυπώνεται απλώς ως οι μη-λάθος- απαντήσεις στις εξετάσεις, γίνεται συνώνυμη της αποστήθισης. Αυτή η παραμόρφωση γίνεται ένα είδος habitus που συνοδεύει έκτοτε τους νέους στο πανεπιστήμιο. Εξάλλου, η πίεση των εξετάσεων μεταφέρεται στο γυμνάσιο, όπου κλείνουν οι λογαριασμοί της μάθησης – λ.χ. εκμάθηση γλώσσας, μουσική ή άλλες δραστηριότητες, για να προπονηθούν τα παιδιά για τις εξετάσεις. Ακόμη και το δημοτικό δεν ξεφεύγει από αυτό το φαινόμενο της εξετασιομανίας και της μέτρησης της ευφυΐας και της επίδοσης σε μια ενιαία και ομοιόμορφη κλίμακα, πρακτική που ισοπεδώνει τις διαφορετικές μορφές ευφυΐας και επίδοσης. Η πραγματικότητα των εξετάσεων όπως διαμορφώθηκαν εδώ και πενήντα και πλέον χρόνια έχει διαμορφώσει προσωπικότητες και συμπεριφορές.

Βρισκόμαστε στην ιστορικά παράδοξη θέση να θεωρούμε επιτυχές και αδιάβλητο ένα σύστημα το οποίο έχει αποδειχτεί πολλαπλώς καταστροφικό. Πώς διαφορετικά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ένα σύστημα στο οποίο οι οκτώ στους δέκα φοιτητές δεν σπουδάζουν αυτό που θέλουν και έχουν κοπιήσει; Και πώς μπορεί να λειτουργήσει η πανεπιστημιακή εκπαίδευση όταν στην μεγάλη πλειοψηφία των τμημάτων της, λιγότεροι από ένας στους δέκα, έχει επιλέξει το τμήμα που παρακολουθεί; Φαινόμενα όπως οι χαμηλές αποδόσεις, η αδιαφορία ως προς το περιεχόμενο των σπουδών ή η τυπική διεκπεραίωσή τους, η καθυστέρηση στην ολοκλήρωση των σπουδών καθώς και η εγκατάλειψή τους - που διογκώνει το πρόβλημα των «αιωνίων φοιτητών», για όλα αυτά στο μέγιστο βαθμό, ευθύνεται το γεγονός ότι οι φοιτητές δεν σπουδάζουν αυτό που τους ταιριάζει και οι ίδιοι επιθυμούν να σπουδάσουν, αλλά αυτό το οποίο τους επιτάσσει ένα ανώνυμο σύστημα, μια γραφειοκρατία χωρίς πρόσωπο. Το σύστημα λειτουργεί επαρκώς μόνο για το ένα τέταρτο περίπου των υποψηφίων που μπορεί να πραγματοποιήσει τις πρώτες του επιλογές. Το κόστος λειτουργίας του όμως είναι δυσανάλογα μεγάλο και βαραίνει συνολικά και στη σταδιοδρομία των νέων, και στην εκπαίδευση και στην κοινωνία. Δημιουργείται κάθε χρόνο ένα ντόμινο με τη μορφή χιονοστιβάδας. Αυτή η χιονοστιβάδα η οποία δημιουργείται από τους αποτυχόντες των τμημάτων υψηλής βαθμολογίας, κατρακυλά στα τμήματα χαμηλότερης βαθμολογίας, διώχνοντας από εκεί όσους τα είχαν προτιμήσει. Η χιονοστιβάδα διογκώνεται με νέους αποτυχόντες και κατρακυλώντας προς τα τμήματα χαμηλής βαθμολογίας διώχνει όσους επιθυμούν να σπουδάσουν σε αυτά, τοποθετώντας τυχαίως άλλους που αδιαφορούν πλήρως για αυτά.

Παράδειγμα:

Α. Σχολές υψηλής ζήτησης: Στο ΕΜΠ, Τμήμα μεταλλειολόγων: Το τμήμα πρόσφερε 63 θέσεις. Ως πρώτη επιλογή το είχαν επιλέξει 19 υποψήφιοι, ως δεύτερη 30, και ως τρίτη 31 (σύνολο 80 υποψήφιοι). Συνολικά όμως το τμήμα συγκέντρωνε 1362 προτιμήσεις από το μηχανογραφικό. Από αυτούς που τελικά φοίτησαν στο τμήμα, στις τρεις πρώτες προτιμήσεις

τους το είχαν θέσει μόλις οι 18, και υπόλοιποι 45 επιτυχόντες προήλθαν από τη χιονοστιβάδα του μηχανογραφικού (22 εκ των οποίων είχαν δηλώσει το τμήμα από 7^η και πέρα επιλογή).

Β. Σχολές χαμηλής ζήτησης: Στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας: Το τμήμα πρόσφερε 144 θέσεις. Ως πρώτη επιλογή το είχαν επιλέξει 20 υποψήφιοι, ως δεύτερη 56, και ως τρίτη 54 (σύνολο 130 υποψήφιοι). Συνολικά όμως το τμήμα συγκέντρωνε 4.470 προτιμήσεις από το μηχανογραφικό. Από αυτούς που τελικά φοίτησαν στο τμήμα, στις τρεις πρώτες προτιμήσεις τους το είχαν θέσει μόνο 11 φοιτητές, και από τη χιονοστιβάδα του μηχανογραφικού προήλθαν οι υπόλοιποι 133 επιτυχόντες. (120 εκ των οποίων είχαν δηλώσει το τμήμα από 7^η και πέρα επιλογή). Δηλαδή δεν σπούδασαν εκεί 130 από όσους το είχαν δηλώσει στις τρεις πρώτες τους επιλογές, και τελικά εισήχθησαν 120 που είχαν συμπεριλάβει το τμήμα μόνο για να συμπληρώσουν το μηχανογραφικό.

(Αναλυτικότερα βλ. παράρτημα αρ. χ, και χχ.)

Το παρόν σύστημα, συναθροίζει δηλαδή το μέγιστο αριθμό των φοιτητών (περίπου τα τρία τέταρτα) στην κατηγορία των αποτυχημένων, οι οποίοι στέλνονται να σπουδάσουν εκεί που δεν θέλουν, εκτοπίζοντας άλλους που θέλουν, συνωθώντας τους εκτοπισμένους στη στρατιά των αποτυχημένων η οποία διατρέχει το σύστημα εξετάσεων. Οι κοινωνικές και ψυχολογικές συνέπειες για τα παιδιά και τις οικογένειές τους είναι βαρύτερες. Δημιουργεί στους νέους αισθήματα ήττας, ταπείνωσης, και πικρίας. Απογοητευμένους και θυμωμένους νέους. Αυτές οι συνέπειες των εξετάσεων δεν ήταν άγνωστες σε προηγούμενες ηγεσίες του Υπουργείου Παιδείας. Οι προηγούμενοι Διάλογοι εισηγήθηκαν αλλαγές, οι οποίες όμως είχαν ως συνέπεια το σύστημα να αποκτά μια όλο και πιο σύνθετη τεχνολογία, αλλά και μια όλο και μεγαλύτερη απόκλιση από τις επιθυμίες των παιδιών να σπουδάσουν αυτό που θέλουν.

Υπάρχει λύση; Ναι υπάρχει. Ποια; Το σύστημα εξετάσεων να επιστρέψει στις βασικές αρχές που υπαγορεύουν ότι κάθε νέος και νέα, εφόσον έχουν ολοκληρώσει το Λύκειο, έχουν το δικαίωμα να πραγματοποιήσει τις σπουδές που επιθυμούν. Επομένως μας ενδιαφέρει τι θέλουν να σπουδάσουν τα παιδιά, και δίνουμε πρωταρχική αξία σ' αυτό, θεωρώντας ότι αν αγαπήσουν τις σπουδές και το τμήμα τους, και η απόδοσή τους θα βελτιωθεί, και πιο γρήγορα θα τις περατώσουν. Η αρχή δηλαδή του συστήματος είναι απλή και δημοκρατική. Έχει το δικαίωμα κανείς να σπουδάσει αυτό που θέλει να σπουδάσει, αρκεί να έχει ολοκληρώσει επιτυχώς τις σπουδές του και να πληροί τις προϋποθέσεις των σπουδών ορισμένου τύπου (π.χ. ξένες γλώσσες για τα ξενόγλωσσα τμήματα, σχέδιο για τις αρχιτεκτονικές, κ.ο.κ.).

Αλλά για να γίνουν αποδεκτές οι επιθυμίες των υποψηφίων φοιτητών πρέπει να γίνουν διακριτές και υπεύθυνες. Αυτό δεν μπορεί να γίνει σήμερα με τις δυνατότητες να προσθέσει κανείς, διαδοχικά, έως και 70 τμήματα στις επιλογές του, και τμήματα πάρα πολύ διαφορετικά, το ένα από το άλλο. Ο πολλαπλασιασμός των δυνατοτήτων επιλογών δεν κάνει τους υποψηφίους περισσότερο ελεύθερους, γιατί αντιμετωπίζει τις σπουδές εντελώς αδιαφοροποίητα και γραφειοκρατικά.

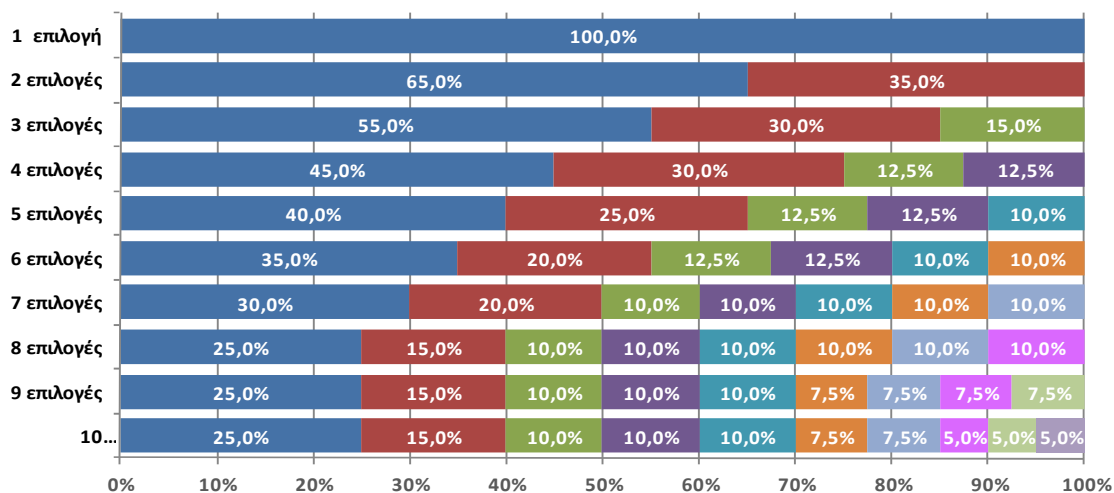
Η **πρόταση** που ακολουθεί είναι απλή. Βασίζεται στην αρχή του σεβασμού της βούλησης των παιδιών να σπουδάσουν αυτό που θέλουν. Υπό δύο όρους: Πρώτος όρος να έχουν ολοκληρώσει το Λύκειο (το τωρινό, αλλά και το μελλοντικά αναμορφωμένο), και δεύτερος όρος, να μην είναι περισσότεροι όσοι έχουν δηλώσει προτεραιότητα για το συγκεκριμένο τμήμα από τις θέσεις που προσφέρει το τμήμα αυτό. Η διευθέτηση αυτή βασίζεται σε μια αρχή ανταποδοτικότητας η οποία αποσκοπεί να εξασφαλίσει όσο το δυνατό περισσότερο τη δικαιοσύνη ανάμεσα στη βούληση του ενός και στη βούληση των πολλών. Αυτό σημαίνει ότι όσο λιγότερες είναι οι επιλογές (σήμερα είναι έως και 70!), τόσο ισχυρότερη θεωρείται ότι είναι η βούληση των υποψηφίων. Αυτό έχει ως συνέπεια, με τη σειρά του, ότι ο συντελεστής προτεραιότητας για την πρόσβαση σε ένα τμήμα, εξαρτάται από τον αριθμό των επιλογών. Όσο λιγότερες είναι οι επιλογές, τόσο ισχυρότερος ο συντελεστής επιλογής. Επομένως ανάμεσα σε δυο υποψηφίους που έχουν ένα τμήμα ως πρώτη επιλογή, ο συντελεστής της πρώτης επιλογής εκείνου που δηλώνει λιγότερες επιλογές (εμφανίζεται επομένως με μεγαλύτερη βεβαιότητα για αυτές) είναι μεγαλύτερος από εκείνου που δηλώνει περισσότερες επιλογές και επομένως μικρότερη βεβαιότητα. Ακόμη και ο συντελεστής της δεύτερης επιλογής είναι ισχυρότερος για εκείνον που περιορίζει τις επιλογές του σε λίγα συγκεκριμένα τμήματα, από ότι ο συντελεστής πρώτης επιλογής κάποιου άλλου που προτείνει πλήθος επιλογών. Πρόκειται για την επιβράβευση της ευθύνης και της ωριμότητας του φοιτητή. Υπάρχουν άλλωστε δικλείδες, εντός πανεπιστημίου, αν κάποιος θελήσει να αλλάξει κατεύθυνση σπουδών (βλ. παρακάτω Τρίτη Πτυχή) Με τον τρόπο αυτό πριμοδοτείται επίσης και η δυνατότητα να σπουδάσει κανείς κοντά στον τόπο κατοικίας του.

Πλεονεκτήματα: Οι φοιτητές σπουδάζουν με πολύ πιο ενισχυμένες δυνατότητες, από ότι στο παρελθόν, αυτό που τους ταιριάζει και αυτό που θέλουν. Αποφεύγεται επίσης να σχηματιστεί ή αμβλύνεται το domino effect ενός ρεύματος αποτυχημένων φοιτητών που γεμίζουν τις κενές θέσεις των τμημάτων. Οι φοιτητές επίσης επιλέγουν τον τόπο που θέλουν να σπουδάσουν και αποφεύγεται/περιορίζεται το φαινόμενο των μεταγραφών. Στο γράφημα που ακολουθεί, δίδεται ένα παράδειγμα του συντελεστή βαρύτητας προτίμησης: Αν ένας φοιτητής επιλέξει μόνο ένα τμήμα για εισαγωγή, επιβραβεύεται με το μέγιστο συντελεστή βαρύτητας (100%) για την επιλογή του και αποκτά ισχυρό προβάδισμα έναντι όλων των άλλων. Αν επιλέξει δύο τμήματα τότε οι συντελεστές διαφοροποιούνται σε 65% για την πρώτη επιλογή του και 35% για τη δεύτερη, αν επιλέξει τρία τμήματα τότε επιμερίζεται σε 55% για την πρώτη επιλογή, 30% για τη δεύτερη και 15% για την τρίτη. Ο συντελεστής βαρύτητας συνεχίζει να δίνει φθίνουσες τιμές ακόμη και για τον φοιτητή που θέλει να περιλάβει 10 επιλογές τμημάτων, μετά τις οποίες γίνεται μηδενικός.

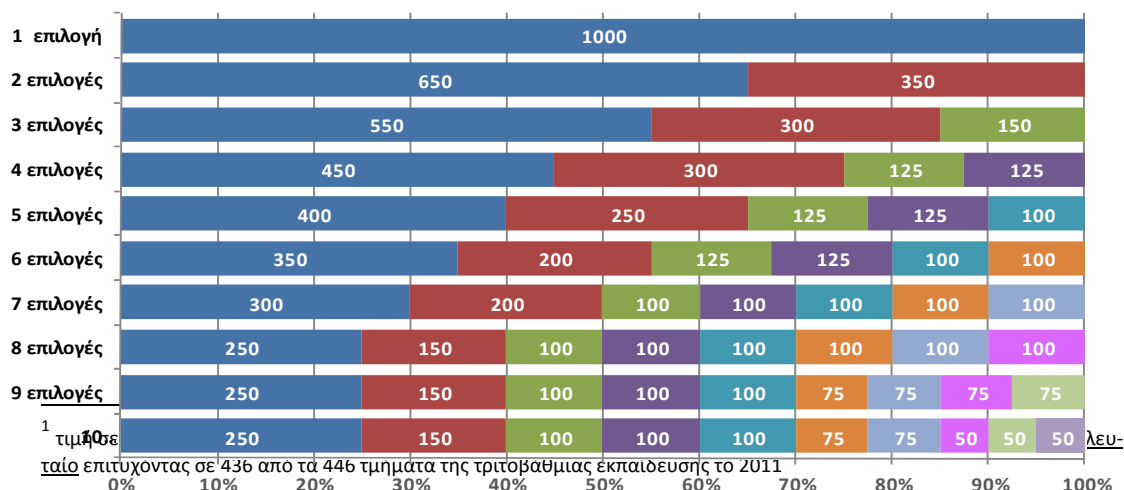
Μελέτη για την εφαρμογή τελεστή βαρύτητας ανά επιλογή και πλήθος επιλογών του υποψηφίου

Ο τελεστής βαρύτητας των επιλογών του υποψηφίου για τν εισαγωγή του σε τμήμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ουσιαστικά επιβραβεύει με διαφοροποιημένο ποσοστό τη σειρά επιλογής (1^η, 2^η, 3^η έως και 10^η επιλογή) και το πλήθος των 10 πρώτων επιλογών των υποψηφίων. Μετά την 10^η επιλογή οι επιλογές δεν επιβραβεύονται (μηδενική τιμή του τελεστή). Για να λειτουργεί και ως τελεστής κατάταξης των υποψηφίων για εισαγωγή ο τελεστής μπορεί να εφαρμοστεί (ως ποσοστό) επί συνόλου π.χ. **1000 μορίων**¹ διαφοροποιημένος ανά σειρά επιλογής και πλήθους επιλογών. Το σύνολο των μορίων που προκύπτουν ανά σειρά και σύνολο επιλογών **αθροίζεται** στο γενικό βαθμό πρόσβασης που επίσης αποδίδεται με τη μορφή μορίων, ή του βαθμού πρόσβασης στο εξεταζόμενο στο ειδικό μάθημα, ή του βαθμού πρόσβασης στα εξεταζόμενα μαθήματα (πλην των ειδικών μαθημάτων), ή και άλλου συνδυασμού τους.

ως ποσοστό

ή σε μόρια

Η εφαρμογή του συγκεκριμένου τελεστή και ως τελεστής κατάταξης των υποψηφίων για εισαγωγή επί του γενικού βαθμού πρόσβασης, ή άλλων κριτηρίων επίδοσης, εξασφαλίζει στα πανεπιστήμια φοιτητές με γενική αλλά και ειδική επάρκεια στο Νέο Λύκειο. (βλ. το σχετικό κεφάλαιο).

Η πρόταση αυτή ανατρέπει το κυριότερο ελάττωμα που εμφανίζει το ελληνικό εξεταστικό σύστημα, επιτρέπει την όσο το δυνατό μεγαλύτερη σύμπτωση ανάμεσα στο τι θέλει να σπουδάσει κανείς και στο τι τελικά σπουδάζει. Μειώνει τη σημασία του βαθμού, και επομένως το χρόνο και την ένταση προετοιμασίας για τα μαθήματα. Επιτρέπει τέλος την ομαλότερη κατανομή των σπουδαστών στα τμήματα των ΤΕΙ και των Πανεπιστημίων.

Πρόβλημα πρώτο: Πώς θα εξασφαλιστεί η αντικειμενικότητα στη βαθμολόγηση;

Απάντηση: μέσω του αναμορφωμένου λυκείου (βλ. παρακάτω). Η πιστοποίηση του γενικού βαθμού πρόσβασης του αναμορφωμένου λυκείου σε συνδυασμό την ως τότε τετραετή εφαρμογή του συντελεστή βαρύτητας πιθανό να περιορίσει την ανάγκη εισαγωγικών μόνο στα τμήματα υψηλής ζήτησης.

Πρόβλημα δεύτερο: Θα ισχύσουν μεταβατικές διατάξεις, ποιες είναι και ποιο το εύρος τους; (βλ. Μεταβατικές διατάξεις και χρονοδιάγραμμα στο τέλος) **Η υιοθέτηση του συντελεστή μπορεί να γίνει από τις επόμενες εισαγωγικές εξετάσεις.**

Πότε θα ολοκληρωθεί το νέο σύστημα μετάβασης; Αφενός με τη δημιουργία του Νέου Λυκείου και την αλλαγή στα πανεπιστήμια, όπου οι φοιτητές θα έχουν τη δυνατότητα να αλλάζουν υπό όρους κατεύθυνση, να αποκτούν πτυχίο από συνδυασμούς επιστημών, και να αποκτούν πρωτεύουσα και δευτερεύουσα ειδικότητα.

Με την αλλαγή των εξετάσεων και της μέσης εκπαίδευσης 4 γυμνάσιο και 2 λύκειο και την καθιέρωση της κινητικότητας στο Πανεπιστήμιο, μεταμορφώνεται εντελώς το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

2: ΤΟ ΝΕΟ ΛΥΚΕΙΟ

1. Σκεπτικό: Γιατί ένα νέο Λύκειο;

- Το Λύκειο σήμερα δε λειτουργεί. Από την Α' Λυκείου (αν όχι από το Γυμνάσιο), κυριαρχεί η θεωρία της "χρήσιμης γνώσης" (μαθαίνω μόνο ό,τι θα χρειαστώ για τις πανελλαδικές) ενώ στη Β και τη Γ Λυκείου, περισσότερο από το μισό πρόγραμμα, το οποίο αναφέρεται στα μαθήματα γενικής Παιδείας, στην ουσία δεν υλοποιείται. Υπάρχουν μάλιστα αρκετά μικρά ιδιωτικά σχολεία τα οποία δεν αναθέτουν καν τα μαθήματα Γενικής Παιδείας, στέλνοντας διαφορετικό πρόγραμμα προς έγκριση στη διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από αυτό που υλοποιούν στην πράξη.
- Οι μαθητές θεωρούν ότι έχουν "υποχρέωση" να πραγματοποιήσουν τουλάχιστον όλες τις απουσίες που "δικαιούνται" και μάλιστα, με την ανοχή των καθηγητών τους. Η επαναλαμβανόμενη δικαιολογία είναι ότι ούτως ή άλλως δεν γίνεται "τίποτα μέσα στο σχολείο". Ειδικά στην τρίτη Λυκείου, είναι ζήτημα αν γίνεται μάθημα στο 1/20 των ωρών γενικής παιδείας, ενώ από το Φεβρουάριο και έπειτα, σύνηθες είναι σε κάθε τάξη να υπάρχουν 2-5 μαθητές.
- Η κεντρική ιδέα του προτεινόμενου συστήματος είναι ένα νέο και ισχυρό Λύκειο, αξιόπιστο απολυτήριο, αποσύνδεση από τις εισαγωγικές εξετάσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Για να αποκτήσει ο μαθητής το Εθνικό Απολυτήριο θα πρέπει να ανταποκριθεί θετικά σε όλα τα μαθήματα που έχει παρακολουθήσει κατά τις δύο τελευταίες τάξεις, με δυνατότητες επιλογών και με ιδιαίτερη βαρύτητα στην ερευνητική εργασία. Στην δημιουργία του προγράμματος οι καθηγητές θα έχουν ενεργό ρόλο. Μπορεί οι άξονες του αναλυτικού προγράμματος να είναι καθορισμένοι από το Υπουργείο, αλλά το ποιο βιβλίο θα διδαχτεί και το ακριβές αναλυτικό πρόγραμμα θα καθορίζεται από τους εκπαιδευτικούς. Η λειτουργία αυτή οδηγεί αναγκαστικά τους μαθητές εντός του σχολείου και καθιστά αδύνατη την "φοίτηση εξ αποστάσεως".

2. Πρόταση για ένα Νέο Λύκειο

Η πρόταση που ακολουθεί αναφέρεται στην αναδιοργάνωση της Μέσης Εκπαίδευσης σε 4 χρόνια Γυμνάσιο και 2 χρόνια Λύκειο, και ιδιαίτερα στην αναμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος του Λυκείου. Η πρόταση βέβαια απαιτεί τη διοικητική ανασυγκρότηση των σχολικών μονάδων, προς την κατεύθυνση της δημιουργίας τε-

τραταξίων Γυμνασίων (κατά 25% μεγαλύτερα), και τη δημιουργία λιγότερων αλλά πολυπληθέστερων Λυκείων, μερικά από τα οποία θα προέλθουν από συγχωνεύσεις, όπου θα είναι δυνατόν να δημιουργηθούν τάξεις με επιλογές μαθημάτων.

Το Νέο Λύκειο θα είναι

- Σύγχρονο: θα εμπλουτίζει τη διδασκόμενη ύλη διαρκώς, τα θέματα και τα αντικείμενα θα παραπέμπουν στο σύγχρονο κόσμο, η διδακτική διαδικασία θα προσιδιάζει στον τρόπο που λειτουργούν και σκέφτονται τα σημερινά παιδιά
- Αυτοτελές και αυτόνομο: είναι αυτοτελής εκπαιδευτική βαθμίδα, καθορίζει τη διδασκόμενη ύλη με βάση τη στοχοθεσία που το Εθνικό Πλαίσιο Εκπαίδευσης θέτει για τη βαθμίδα αυτή. Δεν εξαρτάται επομένως από τη διαδικασία επιλογής για τα πανεπιστήμια. Η ολοκλήρωση των σπουδών πιστοποιείται με το Εθνικό Απολυτήριο, το οποίο είναι και ο μόνος τίτλος που εκδίδει το Λύκειο.
- Αξιόπιστο: οι εξετάσεις για το Απολυτήριο διενεργούνται ενδοσχολικά - αλλά με εγγυήσεις εγκυρότητας και μηχανισμούς εξασφάλισης του αδιάβλητου (Χρειάζεται επεξεργασία εδώ). Θα ήταν δυνατόν να εξεταστεί ώστε σε κάθε λύκειο τα θέματα να προέρχονται από κεντρική βάση και να παράγονται με αυτόματο τρόπο και σταθμισμένη δυσκολία, όπως συμβαίνει με το Γαλλικό bac. Η επιτυχής περαίωση των σπουδών στο Λύκειο είναι προϋπόθεση εισόδου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- Φιλικό προς τον μαθητή: θα δίνει τη δυνατότητα επιλογών μαθημάτων και επιπέδου μαθήματος, θα επιτρέπει τη διαμόρφωση του προγράμματος φοίτησης με βάση τους στόχους και τις κλίσεις των μαθητών/τριων και θα προβλέπει την παραγωγή εργασιών σε θέματα που θα επιλέγουν. Αναλυτικότερα, η πρόταση για το νέο γενικό λύκειο, θα προβλέπει τέσσερις ομάδες μαθημάτων από τις οποίες ο κάθε μαθητής θα διαλέγει ένα μάθημα, από κάθε ομάδα, + ένα δεύτερο από την ομάδα της ειδικότητας που προτιμά, διαμορφώνοντας έτσι το ατομικό του πρόγραμμα.
- Θα υπηρετεί την κοινωνική απαίτηση για παραγωγή ακαδημαϊκών πολιτών με κριτική σκέψη, θα εστιάζεται στην σφαιρική πνευματική καλλιέργεια, στην υποκίνηση της διανοητικής περιέργειας, της φιλομάθειας και της φιλαναγνωσίας, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και όχι στον εγκυκλοπαιδισμό και στην μηχανιστική μετάδοση πληροφοριών και γνώσεων. Θα προωθεί τον σεβασμό στη διαφορετικότητα, θα ενθαρρύνει την κοινωνική αλληλεγγύη και θα επιβραβεύει την έμπρακτη εκδήλωση φροντίδας για τους άλλους, ιδιαίτερα όσους ανήκουν στις πιο ευάλωτες ομάδες.
- Απελευθερωτικό για τον εκπαιδευτικό : Η δομή του λυκείου και το περιεχόμενο του αρχικού προγράμματος θα επιτρέπουν στον εκπαιδευτικό, (ο ίδιος ή σε συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς) να αναρτήσει το δικό του υλικό, να χρησι-

μποιήσει ελληνική και ξένη βιβλιογραφία και γενικότερα να καθοδηγήσει τους μαθητές του σε μια περισσότερο ερευνητική διαδικασία κατάκτησης της γνώσης. Παρόμοια προσέγγιση της εκπαιδευτικής πράξης είναι πάγιο αίτημα της εκπαιδευτικής κοινότητας.

3. Αναδιάρθρωση Γυμνασίου

Είναι προφανές ότι η προτεινόμενη αλλαγή θα επηρεάσει συνολικά τη διάρθρωση του γυμνασίου. Στο τετραετές γυμνάσιο θα γίνει δυνατό να απλωθεί η εγκύκλια εκπαίδευση, η εισαγωγή στην επιστημονική σκέψη και στις ανθρωπιστικές επιστήμες, και τα παιδιά να αποκτούν ένα γεροδεμένο σώμα των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των αξιών που πρέπει να χαρακτηρίζουν τον σύγχρονο πολίτη, ανεξαρτήτως των κατευθύνσεων που θα ακολουθήσει στην υπόλοιπη σταδιοδρομία του.

Η Δ' γυμνασίου θα αποτελεί οργανικό μέρος του καινούργιου τετρατάξιου γυμνασίου, αλλά παράλληλα θα είναι και το σημείο όπου θα οριστικοποιείται η απόφαση των μαθητών και των μαθητριών για τη συνέχεια της ακαδημαϊκής τους πορείας.

4. Η Δομή του Νέου Λυκείου

Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα διαμορφώνουν το πρόγραμμα το οποίο θα παρακολουθούν κατά τη διετία του λυκείου, επιλέγοντας μαθήματα από τέσσερις ομάδες μαθημάτων. Ο σχεδιασμός του προγράμματος θα γίνεται, τόσο με βάση τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητες των παιδιών, όσο και συνεκτιμώντας την πορεία που επιθυμούν να ακολουθήσουν μετά το λύκειο και τις σπουδές που θέλουν να κάνουν.

Για τη διευκόλυνση των παιδιών στη διαδικασία επιλογής μαθημάτων και γενικότερα στη διαδικασία διάρθρωσης του προγράμματος σπουδών που θα παρακολουθήσουν, θα θεσπιστεί ο «**καθηγητής σύμβουλος**», ο οποίος θα παρακολουθεί την πορεία του μαθητή και θα τον στηρίζει ώστε να επιτύχει τις επιδιώξεις του. Οι καθηγητές θα έχουν παρακολουθήσει σχετικό πρόγραμμα κατάρτισης και θα αναλαμβάνουν το συγκεκριμένο έργο ως μέρος των εξωδιδακτικών τους υποχρεώσεων.

Κάθε μαθητής και μαθήτρια θα παρακολουθεί 6 συνολικά μαθήματα, των οποίων το πρόγραμμα θα εξελίσσεται ενιαία και συνεκτικά και στις δυο τάξεις του Λυκείου (2 υποχρεωτικά και 4 επιλογές). Επίσης θα συμμετέχει σε πρόγραμμα φυσικής άσκησης διάρκειας 3 ωρών εβδομαδιαίως, ενώ στις ακαδημαϊκές του υποχρεώσεις

θα περιλαμβάνεται η συγγραφή εκτεταμένου δοκιμίου και η συμμετοχή σε δράσεις εθελοντισμού και κοινωνικής ευαισθησίας. (Λεπτομέρειες στη συνέχεια).

Το εβδομαδιαίο πρόγραμμα διδασκαλίας για τα έξι μαθήματα θα έχει διάρκεια 27 ώρες στις οποίες θα προστίθενται οι 3 ώρες Φυσικής Αγωγής και 2 ώρες μελέτη στις οποίες ο μαθητής είτε θα μπορεί να εργάζεται ετοιμάζοντας το εκτεταμένο δοκίμιο ή εργασία για κάποιο μάθημα ή να συνεργάζεται με τον ατομικό του σύμβουλο ή να λύνει απορίες με κάποιον διαθέσιμο εκπαιδευτικό. Ας σημειωθεί εδώ ότι οι εκπαιδευτικοί θα έχουν υποχρεωτική παρουσία 30 ωρών στο σχολείο ασχέτως των ωρών που διδάσκουν.

Όπως προαναφέραμε εκτός από την ολοκλήρωση των ακαδημαϊκών υποχρεώσεων στα 6 μαθήματα, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα πρέπει επίσης να έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία τα εξής προγράμματα:

1. Πρόγραμμα Φυσικής Αγωγής. Δεν θα βαθμολογείται αλλά οι μαθητές θα αξιολογούνται ως προς την επάρκεια του προγράμματος που ακολούθησαν και η επιτυχής ολοκλήρωση θα είναι προϋπόθεση απόκτησης του εθνικού απολυτηρίου.

2. Πρόγραμμα κοινωνικής εργασίας. Τέτοιες δράσεις θα είναι, για παράδειγμα, η προσφορά εργασίας σε μία δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης, η συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα της ειδικής αγωγής, των προσφυγικών ομάδων, η βοήθεια σε κατ' οίκον προγράμματα για ηλικιωμένους, τραυματίες κλπ., σε προγράμματα περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος όπως είναι η αναδάσωση και καθαριότητας του σχολείου ή κοινών χώρων, και άλλες παρόμοιες δράσεις. Ο συντονισμός των προγραμμάτων αυτών θα γίνεται από εκπαιδευτικούς του σχολείου, οι οποίοι θα έχουν την ευθύνη της παρακολούθησης της πορείας των μαθητών, αλλά και της υποστήριξης τους όπου χρειαστεί.

3. Εκτεταμένο δοκίμιο. Στη Β Λυκείου οι μαθητές θα πρέπει να ολοκληρώσουν ένα εκτεταμένο δοκίμιο σε κάποιο θέμα της επιλογής τους, το οποίο θα το επεξεργάζονται σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς με την καθοδήγηση και βοήθεια επιμορφωμένου καθηγητή του σχολείου. Το δοκίμιο θα βαθμολογείται, συμμετέχοντας με συντελεστή βαρύτητας στον τελικό βαθμό του Εθνικού Απολυτηρίου. Θα διασφαλιστεί η αντικειμενικότητα της αξιολόγησής του.

a. Ακαδημαϊκό Πρόγραμμα-Ομάδες Μαθημάτων

Όλοι οι μαθητές και όλες οι μαθήτριες θα παρακολουθούν υποχρεωτικά το μάθημα της ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (Ελληνικής και ξένης) και το μάθημα των ΑΓΓΛΙΚΩΝ. Το πρόγραμμα τους θα συμπληρώνεται με επιλογή τεσσάρων ακόμα μαθημάτων, τα οποία θα τα επιλέγουν από 4 ομάδες: ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ, ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα μπορούσαν να καταρτίσουν το ατομικό τους πρόγραμμα:

A. Επιλέγοντας ένα μάθημα από κάθε μία από τις τέσσερις ομάδες (+ τα 2 Κοινά Υποχρεωτικά)

B. Επιλέγοντας ένα μάθημα από 3 από τις 4 ομάδες, συν ένα δεύτερο από την ομάδα της ειδικότητας που προτιμούν (+ τα 2 Κοινά Υποχρεωτικά).

Έτσι, ακόμα και ένας μαθητής του οποίου τα ενδιαφέροντα είναι εστιασμένα στις κλασσικές σπουδές, θα υποχρεωθεί να πάρει ένα μάθημα φυσικών επιστημών ή ένα μάθημα Μαθηματικών, τα οποία θα λογίζονται ΑΠΟΛΥΤΩΣ ΙΣΟΤΙΜΑ με τα υπόλοιπα στο Εθνικό του απολυτήριο. Αυτός είναι και ο λόγος που θα παρέχονται μαθήματα όπως είναι η μαθηματική μεθοδολογία (θα εστιάζει στη λογική, στη μαθηματική σκέψη, και στα μαθηματικά ως εργαλείο), η Πειραματική Φυσική, η Περιβαλλοντική Επιστήμη, η Θεωρία και Μέθοδος της Ιστορίας, η Ιστορία της Τέχνης τα οποία καλλιεργούν τον τρόπο σκέψης ανεξαρτήτως της ειδικότητας στην οποία θα προσανατολιστούν οι μαθητές.

Τα μαθήματα αυτά θα γίνει προσπάθεια να προσφέρονται όλα. Αυτό απαιτεί τη συγχώνευση γειτονικών λυκείων σε μεγαλύτερες μονάδες. Ειδική μέριμνα θα ληφθεί φυσικά για ορεινές ή νησιωτικές απομονωμένες περιοχές. Εκεί, προκειμένου να μην στερηθούν οι μαθητές τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν όποια επιλογή θέλουν, θα εφαρμοστούν σύγχρονες διαδικασίες τηλεεκπαίδευσης.

Όλα τα μαθήματα θα προσφέρονται σε δύο επίπεδα: το βασικό και το υψηλό. Για να πάρει κανείς Εθνικό Απολυτήριο, θα πρέπει να επιλέξει τουλάχιστον τρία από τα έξι μαθήματα σε υψηλό επίπεδο. Έχει τη δυνατότητα να πάρει και περισσότερα μαθήματα σε υψηλό επίπεδο, είτε λόγω ενδιαφέροντος είτε για να διευκολυνθεί στις σπουδές του. Η παρακολούθηση στα μαθήματα θα αντιστοιχηθεί με διεθνείς μονάδες, ώστε να διευκολύνεται η κυκλοφορία των μαθητών/μελλοντικών φοιτητών σε άλλα εκπαιδευτικά συστήματα στο εξωτερικό.

A. Κοινά Υποχρεωτικά Μαθήματα

I. Αγγλικά.

Το μάθημα δεν θα έχει καμία σχέση με τη φροντιστηριακή διδασκαλία των Αγγλικών ως ξένη γλώσσα η οποία οδηγεί αποκλειστικά σε κάποιο πτυχίο πιστοποίησης, αλλά θα εστιάζεται στην πολιτιστική διάσταση της γλώσσας: λογοτεχνία, δοκίμιο, θέατρο, εφημερίδες και περιοδικά, θέματα σχετικά με άλλα γνωστικά αντικείμενα θα συμπεριλαμβάνονται στο αναλυτικό πρόγραμμα. Μεγάλο μέρος του αναλυτικού προγράμματος θα συνδέεται με θέματα Πολιτισμού, Πολιτικών Δικαιωμάτων, Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, Περιβαλλοντικής Προστασίας κλπ

Στο βασικό επίπεδο θα παρέχεται σε ένα γλωσσικό επίπεδο Β2 στη Α τάξη του νέου Λυκείου και θα καταλήγει σε ένα επίπεδο Γ1 στη Β τάξη του νέου Λυκείου. Μάλιστα θα μπορούσε να θεσπιστεί ότι αν ο βαθμός στο Εθνικό Απολυτήριο ξεπερνάει μία τιμή (60% για παράδειγμα) ο μαθητής να παίρνει αυτομάτως πιστοποιητικό γλωσσομάθειας Γ1.

Αντίστοιχα το υψηλό επίπεδο θα αφορά μαθητές που ήδη από τη Β Λυκείου έχουν τελειώσει με το θέμα της γλωσσομάθειας των Αγγλικών, οπότε θα μελετούν σε βάθος θέματα πολιτισμού, πολιτικής ιστορίας κλπ.

II. Ελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία

Το μάθημα θα περιλαμβάνει σύγχρονη λογοτεχνία, ποίηση, θέατρο, δοκίμιο και παραγωγή γραπτού λόγου, ελληνική και παγκόσμια –από δόκιμες μεταφράσεις. Η θεματογραφία θα είναι σύγχρονη και συνδεδεμένη και με άλλα γνωστικά αντικείμενα όπως τα πολιτικά δικαιώματα, η ιστορία, η επιστήμη, η οικολογία κλπ. Θα παρέχεται και αυτό σε δύο επίπεδα.

B. Ομάδες Μαθημάτων Επιλογής

1η ΟΜΑΔΑ: Μαθηματικά Πληροφορική.

Η Ομάδα περιλαμβάνει τα μαθήματα: Μαθηματικά Υψηλού επιπέδου, Μαθηματικά βασικού επιπέδου, Εφαρμοσμένες μαθηματικές μέθοδοι, Πληροφορική και Προγραμματισμός βασικού επιπέδου, Πληροφορική και Προγραμματισμός υψηλού επιπέδου, Λογική κλπ

2η ΟΜΑΔΑ: Φυσικές και περιβαλλοντικές επιστήμες.

Η Ομάδα περιλαμβάνει τα μαθήματα: Φυσική, Χημεία, Βιολογία, Περιβαλλοντική επιστήμη, Φυσική Ιστορία. Τα τρία πρώτα σε δύο επίπεδα τα άλλα μόνο στο βασικό επίπεδο

3η ΟΜΑΔΑ: Ανθρωπιστικές Επιστήμες.

Η Ομάδα περιλαμβάνει τα μαθήματα: Αρχαία Ελληνικά και Λατινικά, Ιστορία, Ιστορική θεωρία και μεθοδολογία, Φιλοσοφία και Ηθική, Οικονομικά, Ανθρωπογεωγραφία, Πολιτική Οικονομία κλπ. Αρκετά από αυτά σε δύο επίπεδα ενώ κάποια άλλα, όπως την Ιστορική Θεωρία και Μεθοδολογία, ή η Φιλοσοφία ή τα Λατινικά μόνο στο βασικό επίπεδο.

4η ΟΜΑΔΑ: Τέχνη Πολιτισμός.

Η Ομάδα περιλαμβάνει τα μαθήματα: Σχέδιο, Ιστορία Τέχνης, Κινηματογράφος, Μουσική, Δεύτερη Ξένη γλώσσα, Μουσικολογία, Φωτογραφία κλπ. Είναι πιθανόν στην ομάδα αυτή τα μαθήματα να παρέχονται μόνο σε ένα επίπεδο.

5. Απόκτηση Εθνικού Απολυτηρίου.

Οι μαθητές αποκτούν Εθνικό Απολυτήριο Λυκείου μετά από γραπτές μόνο εξετάσεις τις οποίες δίνουν στο τέλος της Β' Λυκείου.

Η ύλη είναι αυτή της τελευταίας τάξης του Λυκείου (Β ΤΑΞΗ), αλλά θεωρείται ότι ο μαθητής γνωρίζει και αυτά που διδάχτηκε κατά την προηγούμενη τάξη (Α ΤΑΞΗ) (δηλαδή δε θα ζητηθεί η περιγραφή ενός φαινομένου που διδάχτηκε στην Α Λυκείου, αλλά οι τύποι και τα μεγέθη που διδάχτηκε θεωρούνται γνωστά και μπορεί να χρησιμοποιηθούν σε κάποια άσκηση του διαγωνίσματος Φυσικής).

Τα θέματα ορίζονται είτε με ενιαία διαδικασία (λ.χ. από τον οργανισμό εξετάσεων ώστε να έχουν σταθμισμένη δυσκολία), είτε είναι διαφορετικά για κάθε λύκειο, αλλά θα προέρχονται από μία κοινή βάση θεμάτων, θα επιλέγονται τυχαία με χρήση αλγορίθμων και θα έχουν επίσης σταθμισμένη δυσκολία, ώστε να αποφευγονται διακυμάνσεις. (όπως τα θέματα του SAT, GCE, GMAT κλπ).

Στο βαθμό του απολυτηρίου προσμετράται με σοβαρό ποσοστό (μένει να αποσαφηνιστεί), η επίδοση στο εκτεταμένο δοκίμιο το οποίο συγγράφουν οι μαθητές όπως περιγράψαμε προηγουμένως.

Συμμετοχή στον τελικό βαθμό του Εθνικού Απολυτηρίου έχει, και η αξιολόγηση συγκεκριμένων εργασιών που κάνει ο μαθητής κατά τη διάρκεια της Γ Λυκείου πάνω σε διάφορα μαθήματα και σε θέματα που κάθε χρόνο κατατίθενται σε μία λίστα από την οποία μαθητής καλείται να επιλέξει. Η αξιολόγηση των εργασιών αυτών γίνεται ενδοσχολικά, ο βαθμός έχει μικρή συμμετοχή στον τελικό βαθμό του Απολυτηρίου, δειγματοληπτικά δε τα σχολεία θα καλούνται να στείλουν κάποιες εργασίες μαθητών τους για έλεγχο ως προς την εγκυρότητα της βαθμολόγησής τους.

Τέλος, για να συμμετάσχει ο μαθητής στην όλη διαδικασία θα πρέπει να έχει ανταποκριθεί σε μία σειρά από άλλες υποχρεώσεις όπως αναφέραμε προηγουμένως κλπ

Η διαδικασία στην Α και Β Λυκείου είναι ενιαία. Δεν υπάρχουν εξετάσεις στην Α Λυκείου, ούτε απορρίψεις, ούτε μεταξεταστέοι. Η Επίδοση κρίνεται στις τελικές εξετάσεις και το Εθνικό Απολυτήριο Λυκείου αποτελεί το κατώφλι για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Έχει μεγάλη σημασία να μετράει ο προφορικός βαθμός στον βαθμό, τουλάχιστον κατά το ένα τρίτο. Οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι κάτι σημαντικό γίνεται μέσα στο σχολείο το οποίο μάλιστα θα επηρεάσει το μέλλον τους, οι εκπαιδευτικοί νιώθουν το φορτίο της ευθύνης αφού η αξιολόγηση που θα κάνουν επηρεάζει άμεσα ένα παιδί, ενώ πολύ εύκολα τους θέτεις προ των ευθυνών τους διότι θα βλέπουμε αμέσως ποιος εκπαιδευτικός έχει υπερβολικές αποκλίσεις στην αξιολόγηση του από τον γραπτό βαθμό και αυτό θα αποτελέσει ένα από τα κριτήρια αξιολόγησης του ίδιου. Η αξιολόγηση των μαθητών, όπως και το εκπαιδευτικό έργο συνολικά θα παρακολουθείται από την ομάδα των καθηγητών μιας τάξης η οποία θα συνέρχεται τακτικά παρακολουθώντας την πορεία και την αξιολόγηση της τάξης συνολικά.

Πιστοποιητικό αποφοίτησης: Θα υπάρχει η δυνατότητα οι μαθητές οι οποίοι δεν επιθυμούν να αποκτήσουν εθνικό απολυτήριο, να παίρνουν πιστοποιητικό αποφοίτησης, στο οποίο απλώς θα αποτυπώνεται ο χρόνος παρακολούθησης καθώς και η ακαδημαϊκή τους επίδοση κατά το διάστημα παρακολούθησης.

Ένας μαθητής οποίος δεν επιθυμεί να πάρει μαθήματα στο υψηλό επίπεδο, ή δεν επιθυμεί να παρακολουθήσει το πρόγραμμα κοινωνικής εργασίας, ή δεν επιθυμεί να συμμετάσχει στις τελικές εξετάσεις, θα μπορεί να πάρει αναλυτικό περιγραφικό πιστοποιητικό για τα δύο χρόνια του λυκείου.

6. Πλεονεκτήματα του νέου συστήματος

A. Σημαντική αναβάθμιση της λειτουργίας του Λυκείου. Το Λύκειο θα αποκτήσει υπόσταση. Εκτός από τα παιδιά που θα συνεχίσουν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, η αναδιοργάνωση του λυκείου θα εξυπηρετεί επίσης τα παιδιά που για οποιοδήποτε λόγο επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε άλλες χώρες, προσφέροντας αναγνωρίσιμους τίτλους.

B. Συνδιαμόρφωση του προγράμματος σπουδών από τους μαθητές

Με τη δυνατότητα επιλογών οι μαθητές θα αποφασίζουν τι θέλουν να παρακολουθήσουν και σε ποιο βαθμό δυσκολίας. Θα συνεκτιμούν τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους αλλά και τους στόχους που θέτουν για τη συνέχεια της ζωής τους, μετά το σχολείο. Θα επιλέγουν το θέμα του εκτεταμένου δοκιμίου με το οποίο επιθυμούν να ασχοληθούν και θα διαμορφώνουν το πρόγραμμα των δράσεων που θα υλοποιούν εκτός σχολείου (κοινωνική εργασία), οι οποίες θα αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της πορείας τους στο λύκειο.

Γ. Μετατόπιση της εκπαιδευτικής πράξης στην ουσία και το περιεχόμενο.

Η επιλογή για ελαχιστοποίηση των γνωστικών αντικειμένων σημαίνει ότι πλέον δεν αναζητούμε “ειδικούς”, ή καλύτερα υποτιθέμενους ειδικούς, για να διδάξουν, αλλά

παράγουμε για τα γνωστικά αντικείμενα που θα διδάσκονται το κατάλληλο διαθεματικό και διεπιστημονικό υλικό, ώστε να διασφαλίζεται όλο το σώμα γνώσεων που πρέπει να προσπελάσουν οι μαθητές μας. Έτσι, για παράδειγμα, μέσα από το μάθημα της γλώσσας (ελληνικής ή Αγγλικής), ή της λογοτεχνίας, οι μαθητές θα μελετήσουν κείμενα για το περιβάλλον, τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιστορικά γεγονότα κλπ. Μέσα από το μάθημα της επιστήμης θα μελετήσουν και θέματα σχετικά με τη φιλοσοφία και την ιστορία της επιστήμης ή σχετικά με την οικολογία, τη διαχείριση αποβλήτων ή τη διαχείριση της ενέργειας. Αντίστοιχα μέσα από το μάθημα της Αγγλικής γλώσσας θα προσεγγίσουν και θέματα τέχνης και πολιτισμού κλπ. μπορεί αυτό να απαιτεί περισσότερο κόπο από τη μεριά των διδασκόντων ή και να θέτει θέματα διαμόρφωσης αναλυτικού προγράμματος αλλά αυτή είναι και η σύγχρονη ευρωπαϊκή τάση, αυτό συμβαίνει σε όλα τα επιτυχημένα εκπαιδευτικά συστήματα και τέλος αυτό επιτάσσει ακόμα και το πιλοτικό πρόγραμμα σπουδών του Ελληνικού Υπουργείου παιδείας.

Το μείζον πρόβλημα είναι η διαχείριση των δεκάδων ειδικοτήτων που έχουν παρεισφρήσει στην εκπαίδευση, αλλά η λύση σε αυτό δεν μπορεί να είναι άλλη από την μετεκπαίδευση όσων μπορούν και θέλουν και η μετάταξη όσων δεν μπορούν ή/και δεν θέλουν. Δεν είναι δυνατόν να συνεχίσουμε να έχουμε σχολείο με 150 ειδικοτήτες και να παλεύουμε να μην αλλάξει κάτι και διαταραχθεί η ισορροπία του τρόμου.

Δ. Αντιμετώπιση της παραπαιδείας.

Σε όλα τα συστήματα του κόσμου, όπου υπάρχει διαδικασία επιλογής για τα πανεπιστήμια, ανθεί και η παράλληλη στήριξη των μαθητών. Το προτεινόμενο σύστημα δεν ισχυρίζεται ότι την καταργεί, αλλά την μειώνει δραστικά, αν δεν την ελαχιστοποιεί. Δίνοντας το πρόγραμμα σπουδών στα σχολεία δυσκολεύει τη λειτουργία των φροντιστηρίων, μειώνοντας τα γνωστικά αντικείμενα αυξάνει την ένταση εργασίας των εκπαιδευτικών και τις ώρες που έχουν τον μαθητή στα χέρια τους και άρα βελτιώνει τη δυνατότητα τους για αποτελεσματικότητα. Συνδέοντας την αποτίμηση του έργου του σχολείου με την πορεία των μαθητών, κινητοποιεί τους εκπαιδευτικούς και με τον τρόπο αυτό αντιμετωπίζει την παραπαιδεία αφού όσο καλύτερη είναι η δουλειά που γίνεται στην τάξη και όσο κοντύτερα αυτή βρίσκεται στην απαίτηση της όποιας εξέτασης, τόσο μειώνεται η ανάγκη για φροντιστήριο. Τέλος απαγορεύοντας κάθετα την απουσία του μαθητή από το σχολείο μεταφέρουμε την εκπαιδευτική πράξη μέσα στην τάξη και άρα και πάλι αντιμετωπίζουμε το φροντιστήριο.

Ειδικά για το μάθημα των Αγγλικών να τονίσουμε ότι το προτεινόμενο μάθημα δεν έχει απολύτως καμία σχέση με την προετοιμασία που κάνουν τα παιδιά για να αποκτήσουν πτυχίο ξένης γλώσσας. Τουναντίον έχει να κάνει με την ουσιαστική εκμάθηση της γλώσσας και όχι με την απόκτηση κάποιου προσόντος, άρα τα φροντιστήρια ξένων γλωσσών δεν έχουν καμία βοήθεια να προσφέρουν στο μαθητή.

Ε. Εξορθολογισμός και τηλε-εκπαίδευση

Ο συνολικός αριθμός ωρών διδασκαλίας στο λύκειο θα είναι 33 έτσι θα υπάρχει μία αρχική οικονομία για τις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου. Από κει και πέρα θα απαγορεύεται να γίνει τμήμα σε κάποιο μάθημα αν δεν υπάρχουν τουλάχιστον 20 μαθητές για το μάθημα αυτό. Αυτό σημαίνει ότι κάποια μαθήματα θα παρέχονται μόνο σε ορισμένα Λύκεια. Πιθανόν να πρέπει να φτιαχτούν δομές για τις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου με περισσότερα παιδιά (πράγμα που είναι και παιδαγωγικά σωστό) ή ακόμα κάποια μαθήματα να τα παρακολουθούν οι μαθητές σε συγκεκριμένη χρονικά ζώνη, ή τέλος το όλο σύστημα να λειτουργήσει ως καταλύτης για να αναπτυχθούν επί τέλους υποδομές σύγχρονης τηλεεκπαίδευσης.

Ειδικά σε περιπτώσεις απομακρυσμένων λυκείων κάποια μαθήματα θα διδάσκονται με τηλεεκπαίδευση: τα σχολεία θα εξοπλιστούν με μία ή δύο κατάλληλες αίθουσες με εξαιρετική υποδομή και πολύ καλό εξοπλισμό. Θα έχουν πολύ γρήγορη σύνδεση στο διαδίκτυο και οι μαθητές θα εντάσσονται κανονικά σε μία απομακρυσμένη τάξη. Με χρήση κατάλληλου λογισμικού και εξοπλισμού οι μαθητές θα συμμετέχουν κανονικά στο μάθημα, θα βλέπουν και θα ακούν τους πάντες και οι πάντες θα βλέπουν και θα ακούν αυτούς, θα παίρνουν το λόγο, θα συμμετέχουν σε διαγωνίσματα και παρουσιάσεις κλπ.

Αντίστοιχη επεξεργασία πρέπει να γίνει για διετές Τεχνικό και επαγγελματικό λύκειο

3.ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Σκεπτικό: Ένα τεράστιο πρόβλημα είναι η αδυναμία μετακίνησης από Τμήμα σε Τμήμα και από Πανεπιστήμιο σε Πανεπιστήμιο στις περιπτώσεις που οι φοιτητές δεν είναι ικανοποιημένοι από το αντικείμενο σπουδών που διάλεξαν. Το πρόβλημα της ανύπαρκτης κινητικότητας επηρεάζει σημαντικά την απόδοση των φοιτητών και έχει την κύρια ευθύνη για τις δεκάδες χιλιάδες 'λιμναζόντων' φοιτητών οι οποίοι προσπαθούν να τελειώσουν κάτω από την οικογενειακή ή κοινωνική πίεση σπουδές που δεν τους ενδιαφέρουν.

Η όποια κινητικότητα υπάρχει σήμερα γίνεται κεντρικά, με Υπουργικές αποφάσεις και αφορά κριτήρια (οικονομικά, κοινωνικά) που δεν έχουν σχέση με την επιθυμία των φοιτητών

για απόκτηση γνώσεων σε ένα άλλο αντικείμενο από αυτό που σπουδάζουν (και δεν τους ικανοποιεί).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ: Α. ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

1. Δημιουργείται ηλεκτρονική πλατφόρμα μεταγραφών στο Υπ. Παιδείας. Κάθε φοιτητής μπορεί να χρησιμοποιήσει την πλατφόρμα για να υποβάλλει αίτηση μεταφοράς των πιστωτικών του μονάδων από ένα Τμήμα σε ένα άλλο, του ιδίου ή άλλου ΑΕΙ κάθε Σεπτέμβριο. Μπορεί να κάνει έως 5 αιτήσεις.
2. Η κινητικότητα δεν ισχύει από την περιφέρεια προς την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Ισχύει από τμήματα της Περιφέρειας προς άλλα Τμήματα της Περιφέρειας, από Τμήματα της Αθήνας προς άλλα Τμήματα της Αθήνας, από Τμήματα της Θεσσαλονίκης προς άλλα Τμήματα της Θεσσαλονίκης και από Τμήματα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης προς Τμήματα της Περιφέρειας. Δεν ισχύει επίσης από Τμήματα ΤΕΙ προς Πανεπιστημιακά Τμήματα, αλλά ισχύει από Πανεπιστημιακά Τμήματα προς Τμήματα ΤΕΙ.
3. Τα Τμήματα υποδοχής των αιτήσεων δηλώνουν κάθε χρόνο στο Υπ. Παιδείας τα κριτήρια με βάση τα οποία δέχονται μεταγραφές φοιτητών. Τα κριτήρια αυτά αφορούν αποκλειστικά την επίδοση τους σε συγκεκριμένα μαθήματα ή το μέσο όρο βαθμολογίας έτους, ή τον αριθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει, ή συνδυασμό αυτών των κριτηρίων. Επίσης αφορούν τα Τμήματα από τα οποία γίνονται δεκτοί φοιτητές για μεταγραφή. Τα κριτήρια γίνονται γνωστά και αναρτώνται στην πλατφόρμα. Φυσικά, ένα Τμήμα χαμηλής ζήτησης είναι πιθανόν να έχει λιγότερες απαιτήσεις από ένα Τμήμα υψηλής ζήτησης.
4. Οι αιτήσεις μεταφέρονται στα Τμήματα προορισμού, τα οποία τις εγκρίνουν ή απορρίπτουν με βάση τα κριτήρια που έχουν θέσει και με απόφαση Συνέλευσης Τμήματος και Συγκλήτου. Σε περίπτωση έγκρισης, η απόφαση αναφέρει πόσες και ποιες πιστωτικές μονάδες μεταφέρονται.
5. Σε περίπτωση έγκρισης, μεταφέρεται και η πίστωση του φοιτητή από το ένα Πανεπιστήμιο στο άλλο.
6. Το σύστημα αυτό έχει το πλεονέκτημα ότι επιτρέπει μια έστω περιορισμένη κινητικότητα που ξεμπλοκάρει φοιτητές από κακές αρχικές επιλογές και εισάγει και ένα καλώς εννοούμενο ανταγωνισμό μεταξύ των Ιδρυμάτων. Επίσης, συνδέει τη μετακίνηση με αύξηση ή μείωση πόρων και άρα ορθολογικοποιεί τη στάση των Ιδρυμάτων προέλευσης και προορισμού.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Β : ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΠΤΥΧΙΩΝ

Η κεντρική ιδέα είναι ότι ένα Τμήμα θα πρέπει να μπορεί να ανταποκρίνεται στις αλλαγές που συντελούνται στο γνωστικό του πεδίο ή στην αγορά εργασίας με την απαραίτητη ευελιξία, ώστε να παρέχει επίκαιρες γνώσεις στους φοιτητές και τους αποφοίτους του. Αυτό μπορεί να γίνει με τους εξής τρόπους:

1. Το Τμήμα προσαρμόζει το Πρόγραμμα Σπουδών του με απόφαση της ΓΣ και της Συγκλήτου κάθε 2 χρόνια με κοινοποίηση στην ΑΔΙΠ και στο Υπουργείο Παιδείας
2. Το Τμήμα δύναται να προσφέρει περισσότερα του ενός Προγράμματα Σπουδών, τα οποία δηλώνονται στο μηχανογραφικό
3. Το Τμήμα δύναται να προσφέρει σε συνεργασία με άλλο ή άλλα Τμήματα του ιδίου ή άλλου Πανεπιστημίου κοινά Προγράμματα Σπουδών (joint degrees) σε επιστημο-

νικά αντικείμενα που βρίσκονται στην τομή των γνωστικών πεδίων των συμμετεχόντων Τμημάτων.

4. Το Τμήμα έχει τη δυνατότητα να προσφέρει μέρος ή το σύνολο ενός ή περισσότερων από τα Προγράμματα Σπουδών του και στην Αγγλική γλώσσα. Οι εγγεγραμμένοι φοιτητές των Προγραμμάτων έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τα μαθήματα στην Ελληνική ή την Αγγλική γλώσσα. Στα Αγγλόφωνα Προγράμματα σπουδών ή μαθήματα ή ομάδες μαθημάτων έχουν τη δυνατότητα να εγγραφούν κατόπιν αιτήσεως και να τα παρακολουθούν καταβάλλοντας διδάκτρα φοιτητές από χώρες μέλη της ΕΕ και τρίτες χώρες. Η επιτυχής ολοκλήρωση της φοίτησης οδηγεί σε βεβαίωση σπουδών με τα ανάλογα ECTS εφόσον πρόκειται για ομάδα μαθημάτων (π.χ. ένα εξάμηνο, ένα έτος, 2 μαθήματα, summer school courses) ή σε Πτυχίο εφόσον πρόκειται για ένα πλήρες Πρόγραμμα Σπουδών.
5. Τα ανωτέρω Προγράμματα Σπουδών στα Αγγλικά είναι δυνατόν να προσφέρονται σε συνεργασία μεταξύ Τμημάτων του ίδιου ή άλλου Πανεπιστημίου ή και σε συνεργασία με Τμήματα Πανεπιστημίων του Εξωτερικού τα οποία έχουν την έγκριση του ΔΟΑΤΑΠ.
6. Όλα τα Προγράμματα Σπουδών αξιολογούνται από την ΑΔΙΠ κάθε 3 χρόνια με μια σειρά από προκαθορισμένα και σαφή κριτήρια ποιότητας και αποτελεσματικότητας.
7. Το κάθε Τμήμα, μόνο του ή σε συνεργασία με άλλα Τμήματα, δύναται να προσφέρει Προγράμματα επικαιροποίησης γνώσεων των αποφοίτων του ή των αποφοίτων άλλων Τμημάτων ΑΕΙ μέσω της Σχολής Δια Βίου Μάθησης (ΣΔΒΜ, βλέπε στη συνέχεια).
8. Το κάθε Τμήμα, μόνο του ή σε συνεργασία με άλλα Τμήματα του ίδιου ή άλλου Πανεπιστημίου της Ημεδαπής ή της Αλλοδαπής δύναται να προσφέρει μεταπτυχιακά και διδακτορικά προγράμματα σπουδών σε τομείς αιχμής της επιστήμης στην Ελληνική, ή την Αγγλική γλώσσα.
9. Το Τμήμα οργανώνει σε ετήσια βάση προγράμματα ανταλλαγής διδασκόντων και ερευνητών και αφιερώνει μέρος των εσόδων του από τα ΠΜΣ ή αναζητεί χορηγίες ή υποτροφίες για το σκοπό αυτό.

Πρόβλημα: Τι θα συμβεί στα τμήματα χαμηλής ζήτησης στα οποία οι αρχικές επιλογές θα είναι πολύ λιγότερες από τις προσφερόμενες θέσεις;

Απάντηση: Τα τμήματα αυτά θα πρέπει να αναπτύξουν μια ενεργή πολιτική ζήτησης, προς δύο κατευθύνσεις: Η πρώτη θα είναι να βελτιώσουν το προφίλ τους και τα προγράμματα σπουδών τους. Η δεύτερη θα είναι να προσχωρήσουν τα ίδια σε στρατηγικές συγχωνεύσεων. Η τρίτη θα είναι να απευθυνθούν σε ειδικές κατηγορίες σπουδαστών, κυρίως από την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και να αναπτύξουν στρατηγικές διαφοροποίησης. Οποιαδήποτε από τις στρατηγικές αυτές θα ανοίξει το δρόμο τα πανεπιστήμια σιγά-σιγά να αρχίσουν να παίζουν ρόλο σε μια ενεργό συνάντηση με τους υποψήφιους τους.

